

‘Lokaal samenwerken aan verslavingspreventie’: Handleiding voor professionals bij informatie-instrument voor effectief verslavingspreventiebeleid

Achtergrond informatie-instrument

Sinds maart 2021 is het Informatie-instrument ‘Lokaal samen werken aan preventie van problemen met verslaving’ gereed. Dit informatie-instrument is ontwikkeld door het Trimbos-instituut, in opdracht van de programmalijn Preventie en Vroegsignalering van Verslavingskunde Nederland. Verslavingskunde Nederland is een landelijk expertisenetwerk dat de volledige expertise van de sector bundelt. Verslavingskunde Nederland zet zich in voor preventie en behandeling van verslaving aan alcohol, tabak, drugs, medicatie en gedragsverslavingen zoals game- en gokverslaving.

Het informatie-instrument vindt zijn oorsprong in de wens het Basispakket verslavingspreventie (<https://www.resultatenscoren.nl/data/upload/files/rapport-basisaanbodjeugdpreventie.pdf>), doorontwikkeld binnen Verslavingskunde Nederland, te visualiseren. Dit informatie-instrument is een hulpmiddel voor een effectief verslavingspreventiebeleid. Bij de ontwikkeling is de behoefte van de gemeenten leidend geweest.

Gemeenten gaven aan een positief beeld te hebben van de samenwerking met de Instellingen voor Verslavingszorg (IVZ), die ze als betrouwbare partner en inhoudelijk expert t.a.v. verslavingspreventie zien. Gemeenten hebben wel bepaalde wensen en behoeften m.b.t. lokaal alcohol- en drugsbeleid en preventie die breder zijn dan de huidige rol van veel IVZ. Gemeenten zoeken ondersteuning bij hun beleidsproces als het gaat om:

- vormgeven eigen regierol,
- model en/of beleidskader voor lokaal alcohol- en drugsbeleid en
- brede, overstijgende visie op verslavingspreventie
- advisering door IVZ breder (en meer strategisch) georiënteerd,
- aanbod van IVZ inzichtelijker (bijv. inhoud, tijdsinvestering)
- meer zicht op resultaten verslavingspreventie; meer impactgericht werken (al is dat lastig).

In het informatie-instrument is hiertoe meer informatie opgenomen die aanknopingspunten biedt tot dat gesprek tussen de IVZ en gemeenten.

Doel informatie-instrument

Doel van het informatie-instrument is het visueel en tekstueel in kaart brengen van de manier waarop wij (partners binnen Verslavingskunde Nederland) kunnen samenwerken aan preventie van problemen met alcohol, tabak, drugs, roken, gamen en gokken.

Daarbij is het belangrijk om onze werkwijze samen met onze opdrachtgevers, zoals gemeenten te verduidelijken. Met dit informatie-instrument ter ondersteuning, gaan wij als instellingen voor verslavingszorg (IVZ) graag met hen in gesprek. Aan de hand van het instrument kunnen we toelichten in welke settings we samen activiteiten kunnen ontplooiën, welke beleidsterreinen ermee gemoeid (kunnen) zijn en hoe een integrale aanpak van verslavingspreventie eruit ziet. De basis hiervoor vormen de interventies die (landelijk) worden ingezet vanuit het Basispakket verslavingspreventie.

Implementatie

Nadat het informatie-instrument in diverse fases is geïntroduceerd in de kerngroep Preventie & Vroegsignalering, is nagedacht over een geschikte wijze om het te implementeren. In elke regio van Nederland is het informatie-instrument in de gesprekken met gemeentes erg nuttig gebleken. Maar er blijkt ook een bredere belangstelling voor te bestaan.

Het informatie-instrument is daarom per augustus 2021 te [downloaden](#) via de website van Verslavingskunde Nederland.

Hier is altijd de laatste versie van het document te vinden (de website is de bronplaats). Verspreiden via de mail is daarmee overbodig geworden; een verwijzing naar de website via een link volstaat.

Het Informatie-instrument zal (half)jaarlijks geüpdatet worden. Eventuele tips of feedback zijn welkom. U kunt contact opnemen met Sonja Basemans, voorzitter van de programmalijn Preventie & Vroegsignalering (s.basemans@tactus.nl).

Om interesse te wekken en bekendheid te geven aan het Informatie-instrument kan eventueel onderstaande afbeelding worden gebruikt (via een screenshot).

Handleiding voor gebruik

Door wie?

Het Informatie-instrument is in eerste instantie bedoeld om gebruikt te worden door (senior) preventiewerkers/ managers Preventie/ Zorginkopers bij aangesloten IVZ's. Bij voorkeur gaat het gebruik van het instrument vergezeld door een gesprek. Via de website het Informatie-instrument Inzien of na een gesprek als naslag raadplegen van het Informatie-instrument is uiteraard mogelijk. Maar de kracht zit hem in het er samen 'doorheen lopen' en in kunnen spelen op de lokale situatie. Vandaar dat er ook via de website van Verslavingskunde Nederland verwezen wordt naar de IVZ's die een toelichting kunnen geven.

Wat wordt besproken?

Het Informatie-instrument dient als kapstok voor het gesprek over:

- vormen van (verslavings)preventie
- integrale aanpak verslavingspreventie (inzet op 4 pijlers)
- wat kan de gemeente zelf doen?
- wat kan de IVZ doen?
- in welke settings zijn welke interventies uit het Basispakket inzetbaar?
- waarom, welke interventie en voor wie/ welke doelgroep?

Naast de mogelijkheid om een inhoudelijk gesprek aan te gaan over keuzes en ambities van een gemeente en de rol van de IVZ daarin, kan het Informatie-instrument gebruikt worden om opdrachtgevers inzicht te geven in hiaten (waar mogelijk met extra financiële middelen op in te spelen valt). Het kan gebruikt worden bij jaargesprekken, subsidieaanvragen en verantwoordingen. Maar ook tijdens gesprekken met netwerkpartners kan het instrument duidelijkheid geven: over mogelijkheden voor samenwerking, verwijzing en inzicht in de mogelijkheden van preventie

Hoe wordt het informatie-instrument gepresenteerd?

Het gesprek wordt altijd gestart vanaf de homepage. Afhankelijk van het doel van het gesprek en de voorkennis van de gesprekspartner, kan het Informatie-instrument van voor tot achter per pagina doorlopen worden (pop-ups laten zien, settings toelichten, vragen beantwoorden).

Is iemand niet bekend met het instrument, dan kan ter introductie aanleiding, doel en implementatie ervan toegelicht worden (zie boven). Vervolgens kan het doel van het gesprek worden benoemd. Vervolgens gaat het gesprek over 'Wat kan de gemeente doen?' en 'Wat kan de IVZ voor uw gemeente betekenen?' aan de hand van de achterliggende pagina's.

Als iemand al bekend is met het Informatie-instrument kan uiteraard sneller ter zake gekomen worden, door bijvoorbeeld een bepaalde setting met bijbehorende interventies nader toe te spitsen op de lokale praktijk.

Tips:

- Zoveel mogelijk in eigen woorden vertellen, afhankelijk van de gesprekspartner en het doel van het gesprek.
- Laten zien hoe men via de diverse links op de achterliggende pagina's meer informatie kan vinden (desgewenst direct toelichten, afhankelijk van de beschikbare tijd).
- Na een toelichting bij een pop-up-pagina idealiter weer terugklikken naar de homepagina. Dan kan vanuit het grote plaatje steeds een onderliggende pagina worden aangeklikt, om het overzicht te bewaren.
- Bij het bespreken van de verschillende settings kan het leuk zijn de gesprekspartner een keuze te laten maken voor de volgorde waarin de settings en bijbehorende interventies besproken worden.
- Vertel per setting/ pagina meer over de (toepasbaarheid van) interventies, keuzes ten aanzien van beleid en samenwerkingspartners die betrokken kunnen worden om interventies effectiever in te kunnen zetten. Ook hier kun je aangeven dat men later meer informatie kan opzoeken door de links aan te klikken, óf er zelf woorden aan geven (afhankelijk van het doel van je gesprek).
- Indien het Informatie-instrument wordt ingezet ter introductie en kennismaking met de mogelijkheden voor lokaal samenwerken aan verslavingspreventie: houd het gesprek dan vooral globaal en verwijst naar een IVZ/ expert op gebied van verslavingspreventie die dieper op de materie kan ingaan (geldt vooral voor zorgverköpers of landelijke partijen). Zij kunnen de mogelijkheden op een ander moment concreter en intensiever bespreken.